

บทที่ ๓

การศึกษาและการปรับตัวทางค่านิยมการศึกษาในหมู่บ้านผาเคื่อ

การกล่าวถึงการศึกษาและการปรับตัวทางค่านิยมการศึกษาของชาวเข่าบ้านผาเคื่อนี้ ผู้ศึกษาได้แยกกล่าวออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ ในส่วนแรกจะเป็นการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาตลอดจนการจัดการศึกษาที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนในตอนหลังของบท จะเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการปรับตัวทางค่านิยมการศึกษาของชาวเข่าว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และในรูปใด.

ประวัติการศึกษาในหมู่บ้าน

การจัดให้มีการศึกษา หรือโรงเรียนในหมู่บ้านผาเคื่อเริ่มมีขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยเริ่มจากผู้ใหญ่บ้านผาเคื่อซึ่งได้รับคำแนะนำจาก ตำรวจตระเวนชายแดน ที่ผ่านหมู่บ้านไปมาจนรู้จักคุ้นเคยกับผู้ใหญ่บ้าน ได้แนะนำชักชวนให้ผู้ใหญ่บ้านเห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กชาวเข่าในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญบ้านก็เห็นด้วยและได้ไปติดต่อขอครูจาก ตำรวจตระเวนชายแดน ขอให้ส่งครูมาช่วยสอนเด็กในหมู่บ้าน ซึ่งก็ปรากฏว่าตำรวจตระเวนชายแดนตกลงที่จะส่งครูขึ้นไปสอนเด็กชาวเข่าที่หมู่บ้าน แต่ขอให้ชาวเข่าในหมู่บ้านช่วยกันสร้างโรงเรียนชั่วคราวเล็ก ๆ พร้อมทั้งบ้านพักให้กับครูที่จะส่งขึ้นไปสอน ซึ่งผู้ใหญบ้านก็ตกลง แล้วกลับมาขอแรงลูกบ้านทุก ๆ คนให้ช่วยกันสละเวลา แรงงาน และสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น หนุ่กาคาที่ชุ่มงหลังคา ช่วยกันไปตัดไม้ไผ่ ช่วยกันสร้าง ช่วยกันทำจนเสร็จ เมื่อสร้างโรงเรียนและบ้านพักชั่วคราวเสร็จแล้ว ผู้ใหญบ้านก็ไปแจ้งให้ตำรวจตระเวนชายแดนทราบ ตำรวจตระเวนชายแดนได้ส่งตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นมาสอนหนังสือที่หมู่บ้าน • นายครูตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นมาสอนหนังสือที่หมู่บ้านในระยะแรก ๆ พ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ไม่ยอมส่งบุตรหลานของตนไปเรียนหนังสือ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของผู้ใหญบ้านที่จะต้องคอยเป็นผู้ไปบอกกับพ่อแม่ของเด็กให้ส่งบุตรหลานของตนไปเรียนหนังสืออยู่เสมอ การสอนในระยะแรก ๆ ส่วนใหญ่จะสอนเพื่อให้เด็กชาวเข่าสามารถ อ่าน เขียนและพูด

ภาษาไทยไต่เท่านั้น ไม่มีการสอนวิชาอื่น ๆ แต่ต่อมาในระยะหลัง ๆ ได้มีการสอนวิชาเลข คณิต วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาเพิ่มเข้าไปด้วย มีการแจกสมุด ดินสอ เสื้อผ้าเด็กนักเรียน ส่วนชั้นเรียนนั้นก็เปิดสอนไปเรื่อย ๆ เมื่อปรากฏว่ามีเด็กชาวเขาสมากรสอบเลื่อนชั้นขึ้นไปได้จนถึงชั้น ๒ ๔ ครูตำรวจตระเวนชายแดนมาสอนที่หมู่บ้านได้ ๒ ปี ตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้ออกครูมาช่วยสอนอีก ๑ นาย รวมเป็น ๒ นายช่วยกันสอนเด็ก นอกจากครูตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองจะทำหน้าที่ช่วยสอนหนังสือแล้ว ยังมีมีการแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคให้แก่ชาวเขาในหมู่บ้าน มีการแนะนำการรักษาความสะอาดของร่างกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย แนะนำการทำสวน ฯลฯ ซึ่งก็ปรากฏว่ามีชาวเขาย่างครอบครัวที่ทำตามคำแนะนำ ครูตำรวจตระเวนชายแดนทำหน้าที่สอนหนังสือมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงได้เลิกทำการสอน ทั้งนี้เพราะมีนิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขามาตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ และหลังจากนั้นก็มีการตั้งโรงเรียนขึ้นในบริเวณนิคม เมื่อโรงเรียนที่ตั้งขึ้นใหม่เริ่มทำการสอน โรงเรียนชั่วคราวที่หมู่บ้านก็ยุบเลิกไป ในเวลาที่ครูตำรวจตระเวนชายแดนมาทำการสอนในหมู่บ้านซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๐๗ รวมเวลา ๗ ปี มีเด็กนักเรียนชาวเขามาเข้าเรียนทั้งสิ้น ๓๐ คน ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นเด็กผู้ชายทั้งสิ้น

การศึกษาในหมู่บ้าน

เมื่อมีโรงเรียนมาตั้งขึ้นใหม่ในบริเวณนิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านผาเคื่อ ๕ กิโลเมตร เปิดสอนเด็กนักเรียนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ รวมทั้งเด็กชาวไทยพื้นราบในหมู่บ้านใกล้เคียงตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยโรงเรียนที่เปิดสอนนี้เป็นโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เด็กชาวเขาย้ายมาหมู่บ้านที่อยู่ในวัยเรียนและถึงเกณฑ์ที่จะเข้าเรียนได้ (อายุ ๔ ปี) ก็จะมีเจ้าหน้าที่หรือครูมาแนะนำให้พ่อแม่ชวนบุตรหลานไปโรงเรียน แต่ชาวเขาย้ายมาหมู่บ้านมักจะไม่ค่อยนิยมส่งบุตรหลานของตนให้ไปเรียนที่โรงเรียนในบริเวณนิคม ทั้งนี้เพราะบุตรหลานของตนยังเล็กอยู่ แต่ต้อง

เดินไปโรงเรียนที่อยู่ไกลถึง ๕ กิโลเมตร วันหนึ่ง ๆ เด็กจะต้องเดินไปกลับเป็นระยะทางถึง ๑๐ กิโลเมตร และยังถ้าเป็นฤดูฝน การเดินไปโรงเรียนก็ยิ่งยากลำบากมากขึ้น เพราะฝนตกต้องเปียกฝนทางถนนที่เดินไปก็ เป็นโคลนลื่นเกือบตลอดทาง ฉะนั้นในฤดูฝนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านมักจะขาดโรงเรียนติดต่อกันเป็นเดือน ๆ โดยเฉพาะเด็กเล็กพ่อแม่จะไม่ยอมอนุญาตให้ไปโรงเรียนเลย ดังนั้นการเรียนของเด็กชาวเขาจึงเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่องเพราะความห่างไกลของโรงเรียนและหมู่บ้าน ประกอบกับความยากลำบากในการเดินทางโดยเฉพาะในฤดูฝน ทำให้เด็กชาวเขาขาดเรียนบ่อย ๆ การเรียนไม่ต่อเนื่องทำให้ไม่ใคร่ผลเท่าที่ควร อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ชาวเขาทุกคนในหมู่บ้านต่างก็ทราบดี ผู้ใหญ่บ้านเขาผาเคื่อเคยไปขอหัวหน้าศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ให้ช่วยจัดตั้งโรงเรียนที่หมู่บ้าน และส่งครูมาสอน เพื่อว่าเด็ก ๆ ชาวเขาจะได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือกันบ้าง แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ฉะนั้นการเรียนของเด็กชาวเขาในลักษณะดังกล่าวจึงดำเนินมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงรายใหม่ ผู้ใหญ่บ้านเขาผาเคื่อจึงได้ไปขอหัวหน้าศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคคนใหม่ (นายเจริญ กสิวัฒน์) ขอให้ช่วยสร้างโรงเรียนและส่งครูมาสอนที่หมู่บ้านเขาเคื่ออีก และก็ปรากฏว่าหัวหน้าศูนย์ฯ ใดตกลงที่จะสร้างโรงเรียนให้กับหมู่บ้าน โดยให้ชาวเขาทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนช่วยสร้างโรงเรียนของหมู่บ้าน ส่วนวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบางอย่าง เช่น กระดานเส้า หัวหน้าศูนย์ฯ อนุญาตให้ชาวเขารื้อแคมป์ ชี้.บี ซึ่ง เป็นแคมป์ร้างมาหลายปีแล้ว แล้วนำไม้จากแคมป์นั้นมาสร้างเป็นโรงเรียน ส่วนหลังคานั้นชาวเขาก็ตีใช้หญ้าคาซึ่งได้มาจากหญ้าคาของแต่ละครอบครัวที่บริจาคให้มา นอกจากนี้ยังมีการร่วมส่งแรงช่วยกันรื้อและขนไม้เพื่อนำมาสร้างโรงเรียน มีการเรียกรูเงินจากครอบครัวต่าง ๆ มาซื้ออุปกรณ์ในการก่อสร้างบางชนิด เมื่อสร้างโรงเรียนเสร็จแล้ว หัวหน้าศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาก็ตัดสินใจช่วยสอน มาประจำอยู่ที่หมู่บ้าน ๑ นายทำการสอนเด็กชาวเขาเฉพาะชั้นประถมศึกษา ๑ ซึ่งมีอยู่ ๒๒ คน เป็นชายเสีย ๑๗ คน หญิง ๕ คน เปิดทำการสอนเพียงชั้นเดียว เมื่อเด็กสอบผ่านชั้นประถมศึกษา ๑ ไปแล้ว เด็กก็จะต้องเดินลงไปเรียนชั้นประถมศึกษา ๒ ที่โรงเรียนในบริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

การเรียนการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนที่หมู่บ้านผาเคื่อนี้เปิดสอนเด็กชาวเขาอาทิตย์ละ ๕ วัน แล้วปิดสอนในวันเสาร์และอาทิตย์ตามแบบโรงเรียนพื้นราบ การสอนในแต่ละวันจะเริ่มสอนตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ น. - ๑๕.๐๐ น. รวมเวลาสอนวันละ ๕ ชั่วโมง วิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนมี.

๑. ภาษาไทย	สอนอาทิตย์ละ	๕	ชั่วโมง
๒. เลขคณิต	สอนอาทิตย์ละ	๕	ชั่วโมง
๓. วิทยาศาสตร์	สอนอาทิตย์ละ	๕	ชั่วโมง
๔. สังคมศึกษา	สอนอาทิตย์ละ	๑	ชั่วโมง
๕. พลศึกษา	สอนอาทิตย์ละ	๒	ชั่วโมง
๖. สุขศึกษา	สอนอาทิตย์ละ	๒	ชั่วโมง
๗. วาดเขียน	สอนอาทิตย์ละ	๒	ชั่วโมง
๘. ชีวร้อง	สอนอาทิตย์ละ	๑	ชั่วโมง

ต่อมาได้มีการปรับปรุงโรงเรียนและตัวครูสอนใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ในปัจจุบันนี้ที่หมู่บ้านผาเคื่อนี้มีครูช่วยสอนซึ่งเป็นครูชาวเขาเผ่าเย้า ๑ คน และครูจากพื้นราบ ๑ คน รวมเป็นครูผู้หนึ่ง ๒ คนทำการสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้าน เมื่อเด็กจบจากชั้นประถมปีที่ ๑ แล้วจะขึ้นชั้นประถมปีที่ ๒ เด็กจากหมู่บ้านจะต้องไปเข้าโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและต้องเดินไปเรียนทุก ๆ วันอีก ผู้ใหญ่บ้านผาเคื่อนี้ได้พยายามที่จะขออนุญาตหัวหน้าศูนย์ฯ ขอให้โรงเรียนที่หมู่บ้านเปิดทำการสอน ๒ ชั้น คือชั้นประถมปีที่ ๑-๒ เมื่อเด็กชาวเขาผู้ใดต้องการที่จะเรียนต่อชั้นประถมปีที่ ๓-๔ ก็ต้องเดินลงไปเรียนที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เพราะเด็กที่ขึ้นชั้นประถมปีที่ ๓ ก็เป็นเด็กที่โตพอที่จะเดินไปโรงเรียนและรู้จักรักษาตัวเองได้ แต่การเปิดชั้นประถมปีที่ ๒ ที่โรงเรียนในหมู่บ้านยังไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดสอน.

โรงเรียนในหมู่บ้านเมื่อเปิดสอนแล้วก็มีแจกสมุด คินสอ หรือหนังสือให้
แก่เด็กนักเรียนที่มาเรียน เมื่อหมกข้าวโม่เรียนหรือเมื่อโรงเรียนเลิกแล้ว เด็กทุก ๆ
คนจะตองส่ง สมุด คินสอและหนังสือต่าง ๆ คืนไว้ที่ครูทั้งหมดมีให้เด็กนำกลับไปบ้าน
ส่วนครูนั้นนอกจากจะทำหน้าที่สอนหนังสือแก่เด็กแล้ว ยังจะต้องทำหน้าที่คอยตามเด็ก ๆ ที่
ขาด ไม่ไปโรงเรียน ให้ไปโรงเรียน พร้อมทั้งคอยแนะนำบิดามารดาของเด็กที่มีอายุ
ครบเกณฑ์ที่จะเรียนให้ส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียนด้วย เมื่อเด็กเขาไปเรียนแล้ว
สามารถสอบผ่านชั้นประถมศึกษา ๑ ของโรงเรียนที่หมู่บ้านได้แล้ว ก็จะเข้าเรียนต่อในชั้น
ประถมศึกษา ๒๙๔ ที่โรงเรียนซึ่งอยู่ในบริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่-
ราย เมื่อจบภาคชั้นประถมศึกษา ๔ แล้วถ้าหากผลการเรียนดี และพ่อแม่อนุญาตให้เรียน
ต่อ เด็กบางคนก็จะได้เข้าศึกษาในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์แม่จันถึงชั้นประถมศึกษา ๗
แต่เด็กบางคนในหมู่บ้านก็ได้ไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ หลังจากจบการศึกษาชั้นประถม ๔ แล้ว
เด็กชาวเข่าในหมู่บ้านที่ไปศึกษาอยู่ที่กรุงเทพฯ มีทั้งสิ้น ๖ คน และในหมู่บ้านผาเคื่อจำนวน
บุคคลที่ได้รับการศึกษาทั้งจากโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนมาสอน โรงเรียนที่ศูนย์
พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา โรงเรียนที่หมู่บ้าน (โรงเรียนเจริญศึกษาพัฒนาบ้านผาเคื่อ)
และโรงเรียนที่กรุงเทพฯ ฯลฯ มีจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ ๖๔ คน เป็นชาย ๔๔ คน หญิง
๒๐ คน ในจำนวนทั้งหมดนี้ มีทั้งผู้ที่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา ๑ จนกระทั่งถึงชั้นวิทยาลัยซึ่ง
มีอยู่เพียง ๑ คนเท่านั้นและเป็นหญิง

ทัศนคติของชาวเข่าที่มีต่อการศึกษา

ทัศนคติของชาวเข่าที่มีต่อโรงเรียนและการศึกษาของบุตรหลานของตน ในหมู่บ้าน
บ้านผาเคื่อ ชาวเข่าส่วนใหญ่ต่างก็เข้าใจ และมองเห็นประโยชน์ของการศึกษาด้วยกัน
ทั้งสิ้น ชาวเข่าทุก ๆ คนต้องการที่จะให้บุตรหลานของตนสามารถ อ่าน เขียนและพูด
ภาษาไทยได้ เพื่อจะได้รู้จักทำมาหากิน ค้าขาย โครพุดอะไรก็จะได้รู้ไม่เง้เหมือนพ่อแม่

พ่อแม่ไม่รู้จักซื้อให้ลูก ทั่วไปข้างหน้าจะใคร่สามารถทำมาหากิน ค่าขาย เอาตัวรอด ไม่ถูก
 หลอก เมื่อรู้หนังสือก็เป็นคนดีไม่ประพฤติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย เพราะครูสอนแล้วว่า
 อะไรคืออะไรไม่ดี ทำให้เขาสามารถรักษาทรัพย์สินที่มีอยู่ไว้ได้ เมื่อผู้ศึกษามาถึง
 สาเหตุของการส่งบุตรหลานของเขาไปโรงเรียน ก็มักจะได้รับคำตอบแบบข้างต้นนี้จาก
 ชาวเขาหมู่บ้านถึง ๕๐% ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ที่ชาวเขาส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียน
 ก็มีอีกหลายสาเหตุ เป็นต้นว่าเพราะครูและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เรียกให้ไปเรียนซึ่งมีอยู่ ๘%
 หรือส่งบุตรหลานไปโรงเรียนเพราะเด็กยังเล็กทำงานยังไม่ได้ก็ส่งให้ไปโรงเรียนก่อนซึ่ง
 มีอยู่อีก ๘% จำนวนครัวเรือนชาวเขาที่ส่งบุตรไปเรียนหนังสือมีทั้งหมด ๓๓ ครัวเรือน
 หรือ ๖๖% ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนครัวเรือนที่เหลืออีก ๑๗ ครัวเรือน
 นั้นปรากฏว่า ไม่เคยส่งบุตรหลานของตนเข้าโรงเรียนเลย ซึ่งในจำนวนนี้ก็มีเหตุผล
 ของการที่ไม่ส่งบุตรหลานไปโรงเรียน เป็นต้นว่า ลูกยังเล็กอยู่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเข้า
 โรงเรียนหรือเพราะไม่มีบุตรซึ่งมีอยู่ ๑๐% หรือไม่มีคนทำงานช่วยมีอยู่ ๑๖% ลูกไม่ยอม
 ไปโรงเรียนมี ๖% และเด็กเล็กไปโรงเรียนแล้วก็กันเฉยไม่ให้อีก ๒% ในจำนวน
 ผู้ที่ไม่ส่งบุตรหลานไปเรียนนั้นถ้าคิดเฉพาะผู้ที่ไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษาของบุตรหลาน
 ตนแล้วก็มีจำนวนอยู่เพียง ๒๕% เท่านั้น

การเรียนของเด็กชาวเขา

การไปโรงเรียนของเด็กชาวเขาที่หมู่บ้านแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มแรก
 ไปโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านไป ๕-
 ๖ กิโลเมตร เด็กที่เดินไปเรียนที่โรงเรียนในบริเวณศูนย์มี ๕๕ คน เด็กที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา
 ๒-๔ การไปเรียนของเด็กเหล่านี้ไปเรียนไม่สม่ำเสมอ ไปบ้างไม่ไปบ้างหรือขณะเมื่อ
 เดินไปเรียนหนังสือก็แะเหี้ยวเล่นตามทาง เก็บผลไม้ ลูกไม้ป่ารับประทานไปเรื่อยๆ ว่าจะถึง
 โรงเรียนก็สาย นอกจากนั้นแล้วในบางฤดูเช่น ฤดูหนาว พ่อแม่ต้องไปกรีดยังถึงลูกๆ ให้อยู่บ้าน
 ตามลำพัง เด็กๆ ก็ต้องเฝ้าบ้านและดูแลน้อง ไม่ไปโรงเรียน ส่วนในฤดูฝน ฝนตกหนทางเดิน

ลำบาก เด็กๆก็ขาดเรียนกันแทบทั้งหมด เมื่อถึงฤดูร้อนโรงเรียนก็ปิดภาคฤดูร้อน เพราะปิดตามโรงเรียนที่อื่นๆไป นอกจากนี้แล้วเด็กบางคนก็ต้องขาดเรียนเพราะป่วยหรือช่วยพ่อแม่ทำงาน เลี้ยงทอง ฉะนั้นระยะเวลาเรียนของเด็กๆเข้าจึงมีอยู่เพียงเล็กน้อย ไม่เต็มที่ การเรียนก็ไม่ต่อเนื่อง ฉะนั้นเด็กบางคนจึงเกิดการ เบื่อหน่ายที่จะไปเรียน ประกอบกับพ่อแม่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะไม่บังคับบุตรหลานของตนในเรื่องนี้มากนัก ครอบครัวยุคที่ยากจนเมื่อบุตรหลานโตขึ้นก็อยากจะให้ช่วยทำงานบ้านมากกว่าที่จะให้ไปเรียน เด็กๆเข้าในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ที่เรียนหนังสือเพียงครึ่งๆกลางๆไม่จบถึงชั้นประถม ๔ ก็ออกจากโรงเรียน ส่วนเด็กที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กเล็กๆมาเรียนบ้างไม่มาเรียนบ้าง เพราะพ่อแม่มีไคคอยบังคับให้บุตรหลานของตนไปโรงเรียน ครูบางคนก็มาสอนบ้างไม่มาสอนบ้างหรือเมื่อมาสอนแล้วก็สอนกันเพียงเล็กน้อยๆแล้วก็ปล่อยเด็กให้ออกมาเล่น ทำให้เด็กไม่อยากจะไปโรงเรียน ผู้ศึกษาสังเกตว่าโดยปกติแล้วเด็กชายเข้ามักจะชอบมาโรงเรียน แต่เนื่องจากโรงเรียนไม่มีสิ่งดึงดูดใจ ประกอบกับเด็กไม่ได้รับการสอนหรือความสนใจเอาใจใส่จากครูเท่าที่ควร ฉะนั้นเมื่อเด็กไปโรงเรียนแล้ว ถ้าเขาเกิดความรู้สึกไม่สนุก เขาก็จะกลับบ้านและขาดเรียนเรื่อยๆ เด็กๆเข้าที่สนใจเรียนและมาเรียนอยู่เสมอมีอยู่เพียง ๕-๗ คนเท่านั้นในโรงเรียนที่หมู่บ้าน

ตารางที่ ๕

ตารางแสดงจำนวนผู้ที่เรียนและเคยเรียนอยู่ในชั้นต่าง ๆ แยกตามเพศ

ชั้นเรียน	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ชั้น ป ๑	๒๐	๑๔	๓๔
ชั้น ป ๒	๑๐	๓	๑๓
ชั้น ป ๓	๖	๑	๗
ชั้น ป ๔	๖	๖	๑๒
ชั้น ป ๕	๔	-	๔
ชั้น ป ๖	-	-	-
ชั้น ป ๗	๑	-	๑
ม.ศ ๑	-	-	-
ม.ศ ๒	๑	-	๑
ม.ศ ๓	-	-	-
วิทยาลัย	-	๑	๑
	๔๘	๒๑	๖๙

ตารางที่ ๕

ตารางแสดงช่วงอายุของผู้เรียนแยกตามชั้นต่าง ๆ

ชั้น	อายุ	๕-๑๐	๑๑-๑๕	๑๖-๒๐	๒๑-๒๕	๒๖-๓๐	๓๑-๓๕	๓๖-๔๐	รวม
ชั้น ป. ๑		๒๐	๑๐	๔	-	-	-	-	๓๔
ป. ๒		๒	๗	๑	-	๒	-	๑	๑๓
ป. ๓		๑	๒	-	๓	๑	-	-	๗
ป. ๔		-	๑	๓	๒	๑	๑	-	๖
ป. ๕		-	๑	๓	-	-	-	-	๕
ป. ๖		-	-	-	-	-	-	-	-
ป. ๗		-	-	๑	-	-	-	-	๑
ม.ศ. ๑		-	-	-	-	-	-	-	-
ม.ศ. ๒		-	-	๑	-	-	-	-	๑
ม.ศ. ๓		-	-	-	-	-	-	-	-
วิทยาลัย		-	-	๑	-	-	-	-	๑
		๒๓	๒๑	๑๘	๕	๔	๑	๑	๖๓

วิเคราะห์และประเมินผลการปรับตัวในสถานการณ์การศึกษาของชาวเขาย่านผาเคื่อ

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการศึกษาที่ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงต่อไปนี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการศึกษาเฉพาะที่เป็นแบบแผนในโรงเรียน ความเป็นมา การเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์ศึกษาที่หมู่บ้านผาเคื่อมีช่วงระยะเวลาของการเกิดขึ้นและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันออกไปกล่าวคือ.

ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีแรกหลังจากการอพยพเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านผาเคื่อ เด็กชาวเขาย่านทุก ๆ คน ในหมู่บ้านต่างไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนหนังสือกัน ทั้งนี้เพราะที่หมู่บ้านผาเคื่อและหมู่บ้านใกล้เคียงไม่มีโรงเรียนเปิดสอนหนังสือไทยเลย จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ การศึกษาที่เป็นแบบแผนในโรงเรียนก็เกิดขึ้นโดยผู้นำของชาวเขาย่านในหมู่บ้านคือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านผาเคื่อเป็นคนแรกในหมู่บ้านที่มองเห็นและเข้าใจถึงประโยชน์ของการศึกษาโดยได้รับคำแนะนำจากตำรวจตระเวนชายแดนที่ผ่านไปมาที่หมู่บ้านจนคุ้นเคยกับผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นผู้ใหญ่บ้านจึงได้ไปติดต่อขอครูจากตำรวจตระเวนชายแดน ให้มาช่วยสอนหนังสือไทยให้แก่เด็กชาวเขาย่านในหมู่บ้าน ส่วนการสร้างโรงเรียนและบ้านพักครูนั้นก็ได้รับความร่วมมือจากชาวเขาย่านทุก ๆ คน ช่วยกันสร้างจนเสร็จ ตำรวจตระเวนชายแดนได้มาช่วยสอนหนังสือไทยให้กับเด็กชาวเขาย่านที่หมู่บ้านอยู่นานถึง ๗ ปี ก็ต้องหยุดไป เพราะมีโรงเรียนที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่สร้างขึ้นสำหรับชาวเขาและชาวไทยพื้นราบที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง

ความต้องการและความพยายามของผู้ใหญ่บ้านที่จะให้เด็กชาวเขาย่านในหมู่บ้านได้มีโอกาสเรียนหนังสือไทยบ้างนั้นนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญทางความคิดทัศนคติและความต้องการ ถึงแม้ว่าผู้ที่มีความคิดและความต้องการที่จะให้เด็กชาวเขาย่านได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือกันจะเกิดขึ้นจากคนเพียงคนเดียวคือผู้ใหญ่บ้าน แต่ผู้ใหญ่บ้านก็เป็นผู้นำของหมู่บ้านซึ่งอยู่ในฐานะที่สามารถจะนำการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์ศึกษามาสู่หมู่บ้านได้อย่างไม่ลำบากนัก ไมว่าจะเป็นการศึกษาที่ติดต่อขอครูมาช่วยสอน การสร้าง

โรงเรียนและบ้านพักครู การไปทำความเข้าใจกับพ่อแม่ของเด็กเพื่อให้ยอมส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียน ฯลฯ แต่อย่างไรก็ดีความพยายามที่จะนำการศึกษาเข้ามาสู่หมู่บ้านเขานั้นจะสำเร็จได้ก็ต่อจากอาศัยความร่วมมือจากชาวเขาค้นอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน การสอนหนังสือไทยให้แก่เด็กชาวเขาของตำรวจตระเวนชายแดนในช่วงระยะ ๗ ปี นี้ นับว่าได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเพราะนอกจากโรงเรียนจะมีนักเรียนเข้ามาเรียนหนังสือเป็นจำนวนมากแล้ว นักเรียนที่จบจากโรงเรียนนี้บางคนก็มีงานทำประจำอยู่ที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงรายและที่อื่น ๆ แต่สิ่งที่เป็นที่น่าสังเกตอีกสิ่งหนึ่งในการเข้าเรียนหนังสือในระยะนี้ของเด็กชาวเขาก็คือ เด็กชาวเขาที่เข้าเรียนหนังสืออยู่ในขณะนั้นล้วนมีแต่เด็กผู้ชายทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะชาวเขาถือว่า ผู้ชายคือหัวหน้าครอบครัว การติดต่อกัน ๆ ไม่วาจะเป็นการติดต่อในเรื่องการค้าขาย ฯลฯ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ชาย ฉะนั้นชาวเขาจึงส่งเฉพาะบุตรหลานที่เป็นชายมาเรียนหนังสือเท่านั้น ส่วนเด็กหญิงนั้นจะต้องอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านหรือเลี้ยงน้อง

เมื่อโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นมาสอนที่หมู่บ้านโคกขี้เหล็กไปเพราะได้มีการจัดตั้งโรงเรียนถาวรขึ้นที่ในบริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เด็กชาวเขาในหมู่บ้านก็ต้องเดินลงมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านถึง ๕ กิโลเมตร ระยะทางที่ห่างไกลระหว่างโรงเรียนและหมู่บ้านมีผลทำให้การศึกษาของเด็กชาวเขาเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่อง ฉะนั้นผู้ใหญ่บ้านจึงได้พยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย เพื่อขอให้ช่วยสร้างโรงเรียนและส่งครูมาช่วยสอนที่หมู่บ้านเพื่อว่าเด็กชาวเขาจะได้มีโอกาสเล่าเรียนหนังสือกันแต่เล็ก ๆ และการเรียนของเด็กจะได้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ความพยายามของผู้ใหญ่บ้านในเรื่องนี้ได้สำเร็จผลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงรายได้อนุญาตและให้ความช่วยเหลือในการสร้างโรงเรียนขึ้นที่หมู่บ้านผาเค็ดโดยชาวเขาทุก ๆ ครัวเรือนในหมู่บ้านต่างมีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียนหลังใหม่นี้ด้วยกันทั้งสิ้น โรงเรียนที่เปิดทำการสอนที่ในบริเวณหมู่บ้านนี้เปิดสอนนักเรียนชั้นเดียว คือ

ชั้นประถมปีที่ ๑ มีครูช่วยสอนมาประจำอยู่ ๑ นาย มีนักเรียนชายหญิงรวม ๒๒ คน เป็นชายเสีย ๑๘ คน หญิง ๓ คน ส่วนวิชาที่เปิดสอนก็มีอยู่หลายวิชา ซึ่งแตกต่างไปจากโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนมาสอน ถ้าเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่มีตำรวจตระเวนชายแดนมาสอนหนังสือให้กับเด็กชาวเข่าในหมู่บ้านกับการศึกษาในโรงเรียนที่หมู่บ้านในปัจจุบันนี้แล้วเราจะสามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ ด้านเป็นต้นว่า จำนวนของเด็กชาวเข่าที่เข้าเรียนหนังสือมีเพิ่มมากขึ้น และมีทั้งเด็กชายหญิง หลักสูตรและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับเด็กชาวเข่า ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องจำนวนและการมีเด็กหญิงเข้ามาเรียนหนังสือเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เราเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและทัศนคติในเรื่องการศึกษาของบิดา มารดาชาวเข่า คือบิดา มารดาของเด็กชาวเข่ายอมส่งบุตรหลานทั้งชายและหญิงของตนมาเรียนหนังสือด้วยความเต็มใจโดยมิได้มีการบังคับหรือส่งไปเรียนเพราะความเกรงใจผู้ใหญ่บ้านเหมือนเมื่อก่อน การเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติในเรื่องการศึกษาของชาวเข่าเหล่านี้มีสาเหตุอยู่หลายประการ เช่น การได้เห็นตัวอย่างชาวเข่าในหมู่บ้านบางคนที่มีงานทำที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเข่า ได้รับเงินเดือนทุก ๆ เดือนและงานที่ทำก็มีใจเป็นงานหนักเหมือนกับการเพาะปลูก นอกจากนี้การพูดชักจูงของผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเข่าให้ชาวเข่าได้เข้าใจถึงประโยชน์ของการศึกษาก็มีส่วนทำให้ชาวเข่าในหมู่บ้าน เปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมของตนแล้วยอมส่งบุตรหลานให้ไปโรงเรียน เพราะอย่างน้อยที่สุดประโยชน์ของการศึกษาก็ช่วยทำให้บุตรหลานของตนสามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ เมื่อพูดภาษาไทยได้ก็จะไปติดต่อหรือซื้อขายสิ่งของต่าง ๆ ก็สะดวกขึ้น ชาวเข่าส่วนใหญ่ในหมู่บ้านยอมส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียนก็เพราะสาเหตุทั้ง ๒ ประการดังกล่าวนี้เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ดีขึ้น ก็มีส่วนที่จะทำให้การศึกษาในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วและกว้างขวางขึ้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

เกี่ยวกับการศึกษาของชาวเขาเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับ
 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้การให้การศึกษาแก่เด็กชาว
 เขาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาที่โรงเรียนในหมู่บ้าน ที่บริเวณศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาว
 เขาจังหวัดเชียงราย ที่อำเภอแม่จันหรือที่กรุงเทพมหานคร ก็ล้วนแต่มีส่วนที่จะทำให้
 เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขาอย่างสำคัญทั้งนี้เพราะ การ
 ศึกษาและการไปโรงเรียนทำให้เด็กชาวเขาได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับ เด็กชาวพื้นราบ
 ได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างการแต่งกาย การใช้ภาษาไทยตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่และการ
 ดำเนินชีวิตทางสังคมตามแบบของชาวพื้นราบ ประกอบกับหลักสูตรการเรียนการสอนใน
 ห้องเรียนก็ได้เปลี่ยนแปลงจากการสอนเพียงเพื่อให้เด็กชาวเขามาอ่านออกเขียนได้มาเป็น
 การให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เลขคณิต
 สุขศึกษา ฯลฯ การให้การศึกษาในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มีผลทำให้เด็กชาวเขามีกว้าง
 วิชาความรู้ที่กว้างขวางและมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น การสอนให้เด็กชาวเขา
 ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และการใช้หลักเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นเสมือนกับการเพาะ
 เชื้อของการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมของชาวเขาที่หมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงที่
 เราสามารถสังเกตเห็นได้ชัดจากเด็กชาวเขาที่ได้รับการศึกษาจาก อำเภอแม่จันและ
 จากกรุงเทพฯหรือจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย เด็กเหล่านี้จะ
 ชอบที่จะแต่งกายแบบชาวพื้นราบโดยเฉพาะเด็กชาวเขาที่เเคยไปศึกษาอยู่ที่กรุงเทพฯ ไม่ว่า
 จะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชาย เขามักจะแต่งกายแบบชาวพื้นราบอยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ที่
 หมู่บ้านหรือออกนอกหมู่บ้าน การส่งเสริมหรือขยายการศึกษาที่หมู่บ้านผาคือจะมีผล
 อย่างสำคัญที่จะทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม
 ของชาวเขา ทั้งนี้เพราะเด็กชาวเขาในวันนี้ต่อไปก็อยู่ใหญ่ซึ่งจะเป็นผู้สร้างสังคมใน
 อนาคต ฉะนั้นการให้การศึกษาแก่เด็กจึงเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการ
 เปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมของตน.

สรุปแล้วการให้การศึกษแก่ชาวเขาย่านผาเคื่อของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์
ชาวเขาจังหวัดเชียงราย และหน่วยราชการอื่น ๆ นับว่าได้มีผลอย่างสำคัญที่จะทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในคานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การดำเนินงานทาง
คานการศึกษาของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ที่ให้แกชาวเข่า
บ้านผาเคื่อจึงนับว่าได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เพราะนอกจากการเปลี่ยนแปลง
และการปรับตัวทางคานการศึกษาจะได้ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ชาวเข่าแล้ว ยัง
ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมของชาวเข่าในอีกหลาย ๆ คานด้วย.

บทที่ ๑๐

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงเรื่องการปรับตัวของชาวเขาย่านผาเคื่อในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับตัวในด้านเศรษฐกิจ / สังคมวัฒนธรรม การปกครอง การศึกษา การอนามัย ศาสนาและความเชื่อ ในบทต่าง ๆ ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น พอที่จะสรุปอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวเขาสวนใหญ่แล้ว จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประกอบกัน ปัจจัยภายในที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลทำให้เกิดความยากลำบาก และความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ในช่วงระยะเวลา ๑๓ ปีแรกของการอพยพเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านผาเคื่อ ชาวเขาในหมู่บ้านไม่ค่อยจะมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตหรือการทำมาหากิน ซึ่งมีผลทำให้สังคมของชาวเขาย่านผาเคื่ออยู่นิ่งได้เป็นระยะเวลานาน แต่เมื่อหลังจากช่วงระยะเวลา ๑๓ ปีแรกนี้ไปแล้ว ชาวเขาในหมู่บ้านก็ประสบกับความยากลำบากในการทำมาหากิน เกิดการขาดแคลนอาหาร ฯลฯ เมื่อเกิดความจำเป็นในการดำเนินชีวิตขึ้นในสังคม ชาวเขาก็ได้มีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเอง และครอบครัว ตามกำลัง แรงงานและความสามารถที่มีอยู่ ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมหมู่บ้านเขาย่านผาเคื่อส่วนใหญ่แล้วจะได้อะไรก็ติดต่อกับสังคมภายนอกซึ่งได้แก่สังคมไทยพื้นราบ การได้เห็นตัวอย่างและการได้รับคำแนะนำ การลอกเลียนแบบ การคมนาคมที่สะดวกสบาย การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ฯลฯ เมื่อนำปัจจัยภายในและภายนอกที่สำคัญทั้งสองส่วนนี้เข้ามาประกอบกันแล้วก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขึ้นในสังคมของชาวเขาย่านผาเคื่อมากน้อยแตกต่างกันไป.

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในค่านต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มไปในค่านการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุเป็นสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงทางค่านวัตถุที่เกิดขึ้นในสังคมเขายบ้านผาเคื่อในค่านต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นได้เร็วหรือช้า มากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับ ความจำเป็นในการดำเนินชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจของชาวเขายเองเป็นสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวเขายในค่านต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะชี้ให้เราเห็นถึงขั้นตอนของการพัฒนาการของสังคมและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงสังคมในค่านต่าง ๆ แล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดชี้ให้เราเห็นถึง ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงในค่านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมหมู่บ้านเขายผาเคื่อได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในเรื่องระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับลักษณะและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในรวมตลอดถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้ในบางครั้งการปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงในค่านต่าง ๆ เหล่านี้บางส่วนก็ได้สนับสนุนและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของกันและกัน รวมทั้งได้ส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวเขายให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงในค่านเศรษฐกิจที่ค้ำขึ้นก็มีผลส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในค่านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงในค่านอนามัย การศึกษา ฯลฯ ให้ค้ำขึ้นเช่นกัน แต่ในบางครั้งการปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงในค่านต่าง ๆ บางค่านก็มีค้ำมีส่วนสนับสนุนหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน และในบางครั้งก็ยังขัดต่อนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลในบางค่านอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าสังคมของชาวเขายบ้านผาเคื่อจะได้มีการเปลี่ยนแปลงในค่านต่าง ๆ ไปในลักษณะอย่างใดก็ตามแต่ทุก ๆ ส่วนของสังคม ทั้งส่วนที่ค้ำมีการเปลี่ยนแปลง และส่วนที่ยังมีค้ำมีการเปลี่ยนแปลงก็ยังมี ความกลมกลืน สอดคล้องและค้ำเนินรวมกันไปได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในขณะที่มี การเปลี่ยนแปลงหรือค้ำมีการเปลี่ยนแปลง

แปลงไปแล้ว ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงในค่านองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหมู่บ้านเข้า
 ผาเคื่อ ส่วนใหญ่แล้วจะเกิดขึ้นโดยมี ผลประโยชน์ ความพอใจหรือความสมัครใจ
 และความจำเป็นในการดำเนินชีวิตเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น
 การเปลี่ยนแปลงในค่านองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงเกิดขึ้นโดยมิทำให้เกิดความแตกแยกต่าง
 ันในสังคม

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาจะขอเสนอไว้ ณ. ที่นี้ส่วนใหญแล้วจะไดแกขอ
 เสนอที่เกี่ยวกับการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือชาวเขาในค่านองต่าง ๆ ของรัฐบาล
 รวมตลอดถึงโครงการต่าง ๆ ที่จะมีขึ้นเช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่สลอง ฯลฯ นั้น
 สิ่งหนึ่งที่ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนา ก็คือ ก่อนที่จะได้มีการ
 ดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาหรือชาวเขาเผ่าอื่น ๆ นั้น ควรจะได้มีการเข้า
 ไปศึกษาเพื่อรู้ถึงภูมิหลังของสังคมและวัฒนธรรมของเผ่า ความจำเป็นในการดำเนิน
 ชีวิต ความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมตลอดถึงการศึกษาหาสาเหตุต่าง ๆ
 ในการแก้ไขปัญหากจากชาวเขาเอง ทั้งนี้เพราะการเข้าไปศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ตลอดจน
 การหาสาเหตุในการแก้ไขปัญหและการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาก่อนนั้น นอกจากจะ
 เป็นผลดีต่อการดำเนินงานแล้ว ยังมีผลทำให้การแก้ไขปัญหาดัง ๆ ดำเนินไปอย่างได้
 ผลตรงกับเป้าหมายและความต้องการ ทั้งนี้เพราะความสามารถในการที่จะให้ความช่วย
 เหลือในสิ่งจำเป็นที่เกิคมี่ขึ้นอย่างทันทีทันควันเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ เหล่านี้ จะมีผลทำให้
 การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือชาวเขาประสบผลสำเร็จบรรลุถึงเป้าหมายของโครงการ
 และประหยัดงบประมาณ ทั้งนี้เพราะการที่ไปศึกษาเพื่อให้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรคหรือ
 ความต้องการในค่านองต่าง ๆ ของเขาแล้ว จะทำให้เราทราบถึงขนาดของปัญหาและ
 อุปสรรค ความจำเป็นและความต้องการ ฯลฯ เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น

ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามลำดับก่อนหลังได้ถูกมองตามความต้องการ นอกจากนี้
ยังทำให้เราได้ทราบว่า ปัญหาและความต้องการ ของชาวเขานี้ ปัญหาใดที่เราสามารถ
แก้ไขได้ และปัญหาใดเป็นปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ หรือถ้าจะแก้ไขก็ต้องทำกันเป็นระยะ
เวลาอันยาวนาน แต่อย่างไรก็ดีขอที่ควรสังเกตอีกข้อหนึ่งก็คือ การดำเนินงานตาม
ข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้จะได้ผลคืออย่างเต็มที่ก็จะต้องอาศัยเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เข้าไปทำงาน
ที่มีความอดทนพยายามที่จะเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนความเป็นอยู่ นิสัยใจคอของ
ชาวเขา มีความรัก ความเมตตาและความปรารถนาที่จริงใจที่จะช่วยเหลือและ
แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหมู่บ้าน ในขั้นของการเข้าไปดำเนินงานให้ความ
ช่วยเหลือแก่ชาวเขานั้น การเลือกสรรตัวบุคคลที่มีส่วนอย่างสำคัญที่จะทำให้การดำเนิน
งานประสบความสำเร็จด้วยดี.